

Els llibres electrònics a la Universitat de Barcelona: passat, present.... i futur?

Cristina Güell Guillen

Responsable de la Unitat de Serveis als Usuaris del CRAI

Els llibres electrònics a la UB: passat, present..... i futur?

- ➔ El segle XX: la dècada dels 90
- ➔ El segle XXI: del 2000 al 2009
- ➔ El segle XXI: 2010
- ➔ El segle XXI: futur?

El segle XX: la dècada dels 90

D'on venim?

- Primers llibres en CDROM
- Facilitar multiacc s
- Inicis de l'accés en línia

El segle XX: la dècada dels 90

Els primers llibres electrònics a la UB:

- Llibres-e en CDROM (1991) → (1999) 160 títols
- Llibres-e en PDF (1997?) → 5 títols
- Llibres-e en HTML (1999) → 1 títol

El segle XX: la dècada dels 90

Facilitar multiacc s: CDROM

- Xarxa Novell + software CDnet
- Xarxa ERL
- Sistema Metaframe
 - 1999: 88 llibres-e

Facilitar multiacc s: PDF/HTML

- Primer servidor web a la BUB (1995-97)
- 1999: 15 llibres-e (14 PDF i 1 HTML)

El segle XX: la dècada dels 90

En resum, els usuaris de la UB podien trobar:

- Llibres electrònics amb accés en línia: enllaç al servidor web de la BUB
- Llibres electrònics en CDROM amb accés local
- Llibres electrònics en CDROM amb accés multiusuari

El segle XX: la dècada dels 90

Dades d' s

Només tenim dades del sistema Metaframe (1999)

- Medicina Interna (Farreras/Rothman): 67 accessos
- Medicina Interna (Masson): 51 accessos
- MIT Encyclopedia of Cognitive Science: 4 accessos

El segle XX: la dècada dels 90

Conclusions

- Primers anys de descoberta i  s dels llibres-e tant per als editors com per a les biblioteques i els seus usuaris
- S'inicien amb obres de referència i "material d'acompanyament" que completa el llibre tradicional en paper
- Usuaris poc interessats : poc familiaritzats amb l' s de les TIC
- A la UB es podia accedir a una col·lecció de 175 llibres-e (1999)

El segle XXI: del 2000 al 2009

Elements rellevants

- Desplegament i consolidació del llibre-e com a producte en el mercat editorial
- Alfabetització de l'usuari en l'ús de les TIC
- Impuls del CBUC a la subscripció de paquets de llibres electrònics

El segle XXI: del 2000 al 2009

Evolució dels llibres-e a la BUB i al CRAI de la UB: CDROM

- Increment de 946 títols (500 de compra i la resta de donatiu)
- Accés multiusuari pel sistema Metaframe: 87 títols (finals del 2009: 30 títols)

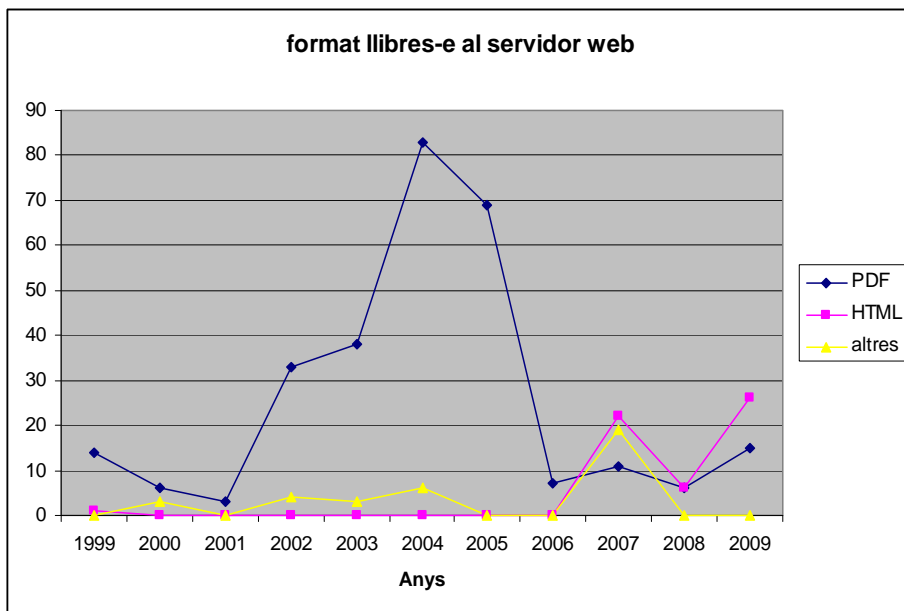
El segle XXI: del 2000 al 2009

Evolució dels llibres-e a la BUB i al CRAI de la UB: Accés en línia

- Servidor web del CRAI de la UB: finals 2009, 375 títols
- CBUC, accés a paquets: 11.692 títols entre 2003 i 2006
- Adquisició pròpia UB amb accés a la plataforma de l'editor: 561 llibres

El segle XXI: del 2000 al 2009

Evolució del format dels llibres-e al servidor web del CRAI de la UB

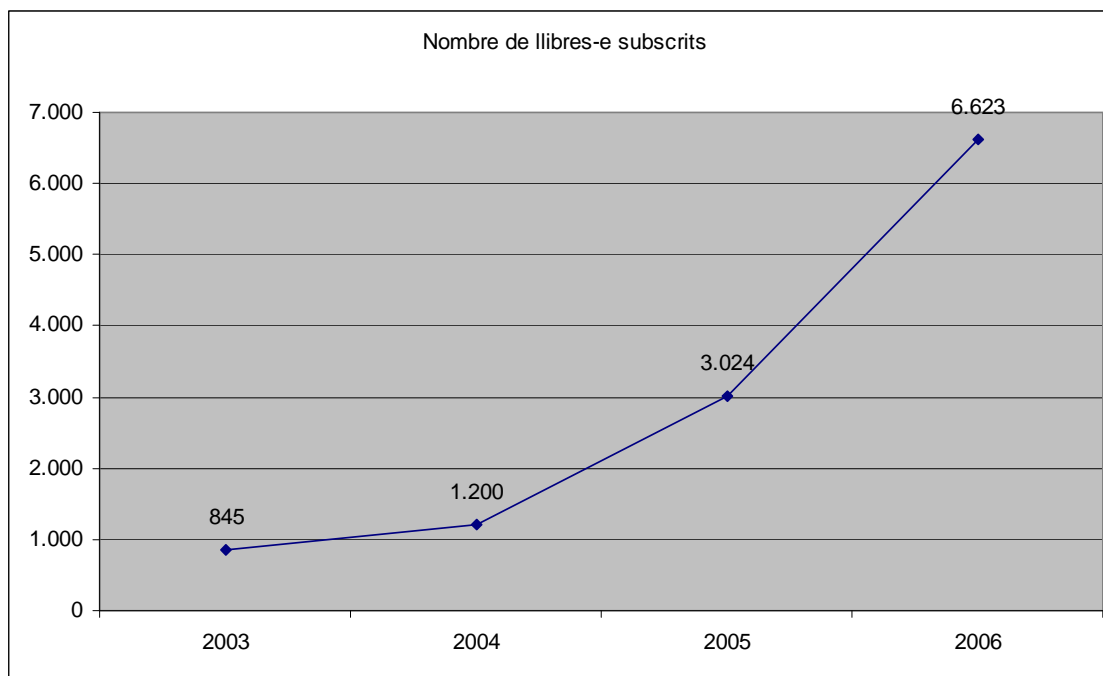
El segle XXI: del 2000 al 2009

Procés de subscripció de paquets del CBUC

Anys	Nombre de llibres-e	Nom dels paquets subscrits
2003	844	Safari
2003	1	Harrison's Online
2004	1.200	netLibrary
2005	2.812	LNCS
2005	212	Oxford Reference Online
2006	6.583	Springer ebooks
2006	40	Gale Virtual Reference Library
TOTAL	11.692	

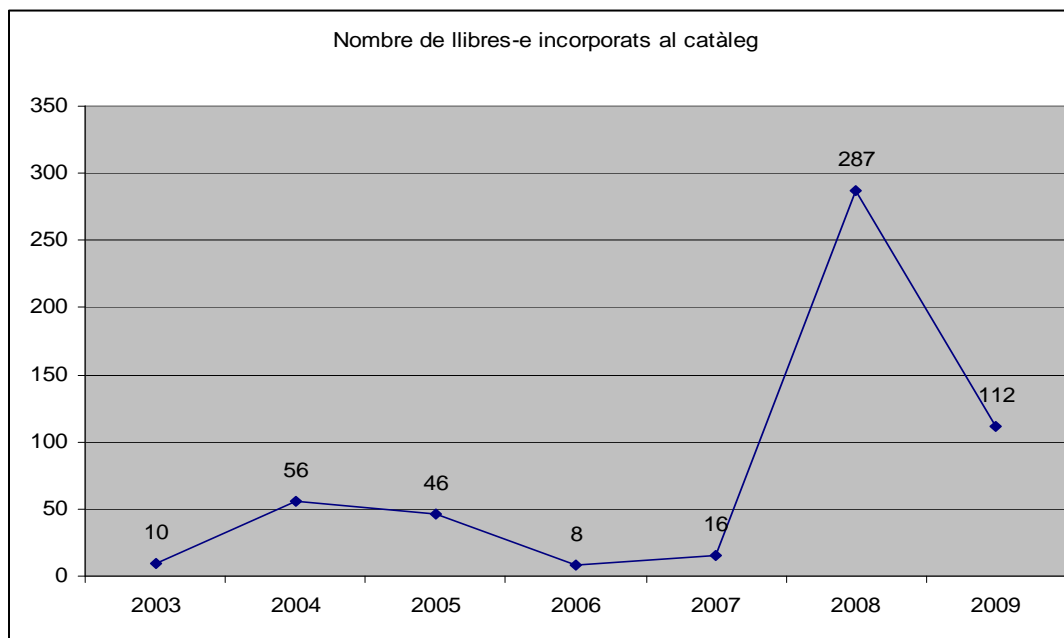
El segle XXI: del 2000 al 2009

Evolució de les subscripcions de paquets del CBUC

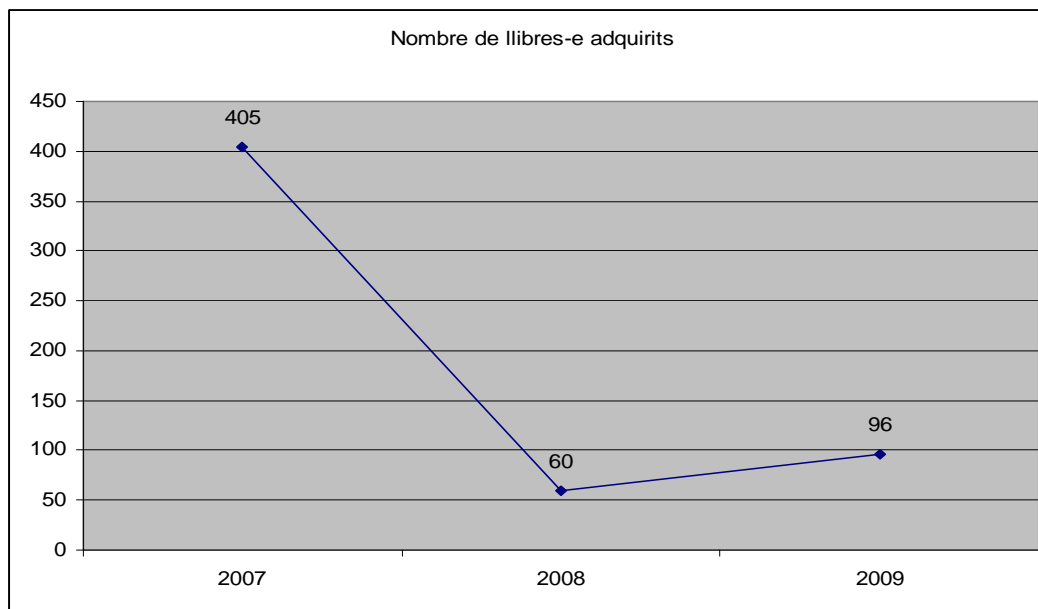
El segle XXI: del 2000 al 2009

Catàleg del CRAI de la UB: llibres-e incorporats:

El segle XXI: del 2000 al 2009

Unitat d'Administració del CRAI de la UB: llibres-e adquirits

El segle XXI: del 2000 al 2009

En resum

- A la UB s'inicia la col·lecció amb 175 llibres-e i al final d'aquesta dècada es podia accedir a uns 13.700 títols
- El 93% de la col·lecció és amb accés en línia i multiusuari (excepte el paquet de NetLibrary) – via Internet o pel sistema Metaframe-
- Un 7% de la col·lecció és manté amb accés local

El segle XXI: del 2000 al 2009

Valors afegits:

- ☛ SFX i Metalib

A finals del 2009 11.700 títols de llibres-e

- ☛ Descàrrega de parts dels llibres-e

Capítols, seccions, pàgina a pàgina... impressió, PDF...

El segle XXI: del 2000 al 2009

Informació extreta de les fitxes informatives de cada paquet (CBUC)

Paquets/libres	Impressió per seccions	Ús lectors llibre-e	Nombre usuaris simultanis	Accés perpetu al fons
Safari	si	no	6	no
Harrison's Online	si	si	5	no
NetLibrary	si	si	1	còpies en DVD
LNCS	si	si	il·limitat	si
Oxford Reference Online	si	no	il·limitat	?
Springer ebooks	si	si	il·limitat	si
Gale Virtual Reference Library	si	no	il·limitat	si

El segle XXI: del 2000 al 2009

En resum

- S'ha millorat el procés de cerca (SFX i Metalib)
- Heterogeneïtat en la còpia o descàrrega
- Accés a un nombre il·limitat d'usuaris
- Millors garanties d'accés perpetu
- Panorama complex per a l'usuari final

El segle XXI: del 2000 al 2009

Dades d'ús: Entre l'any 2000 i 2006

- No tenim dades del préstec de llibres-e en CDROM
- Només tenim dades d'accessos als CDROM del sistema Metaframe
- Les dades dels paquets del CBUC són variades i heterogènies

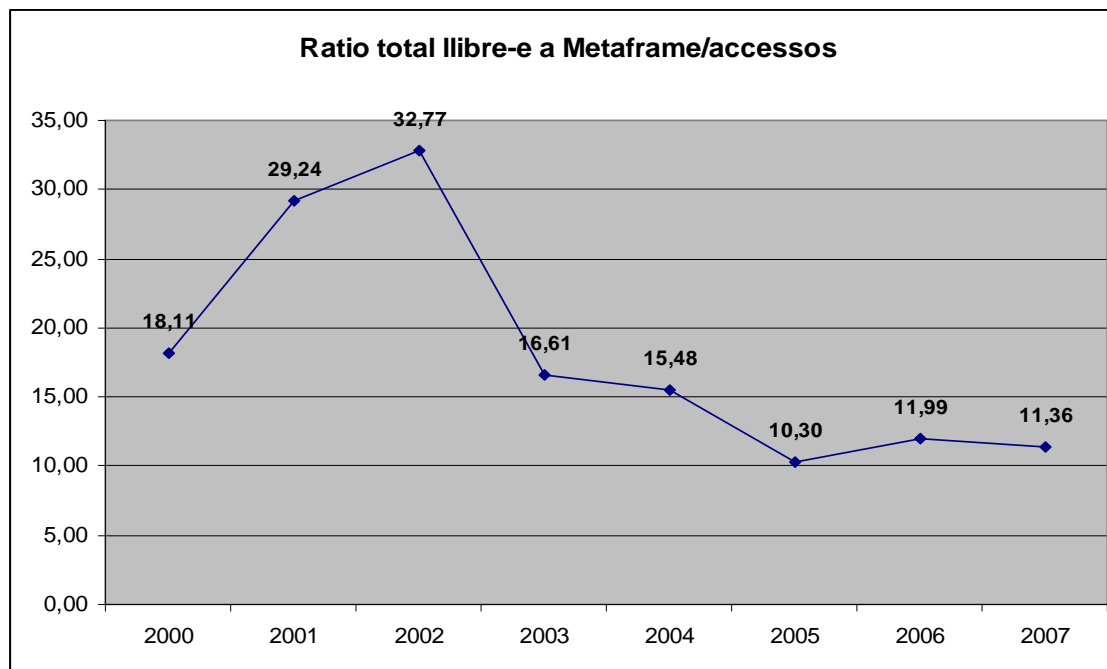
El segle XXI: del 2000 al 2009

Dades d'ús CDROM (Metaframe), 2000-2007

Anys	Nombre de llibres que han tingut algun accés	Nombre d'accessos	Relació llibres- e/accessos
2000	13	1.594	122,62
2001	31	2.573	83,00
2002	38	2.884	75,89
2003	43	1.462	34,00
2004	44	1.362	30,95
2005	37	906	24,49
2006	35	1.055	30,14
2007	37	1.000	27,03

El segle XXI: del 2000 al 2009

Ràtio nombre de llibres-e en CDROM i nombre d'accessos

El segle XXI: del 2000 al 2009

Dades d'ús: A partir de l'any 2007

- Estructuració de la recollida de dades i indicadors al CRAI de la UB
- Les dades obtingudes continuen sent heterogènies però es manté un sistema únic = permet veure projecció en el temps
- Les dades extretes de l'SFX fan referència a accessos als paquets no a cada títol = baix nombre d'accessos

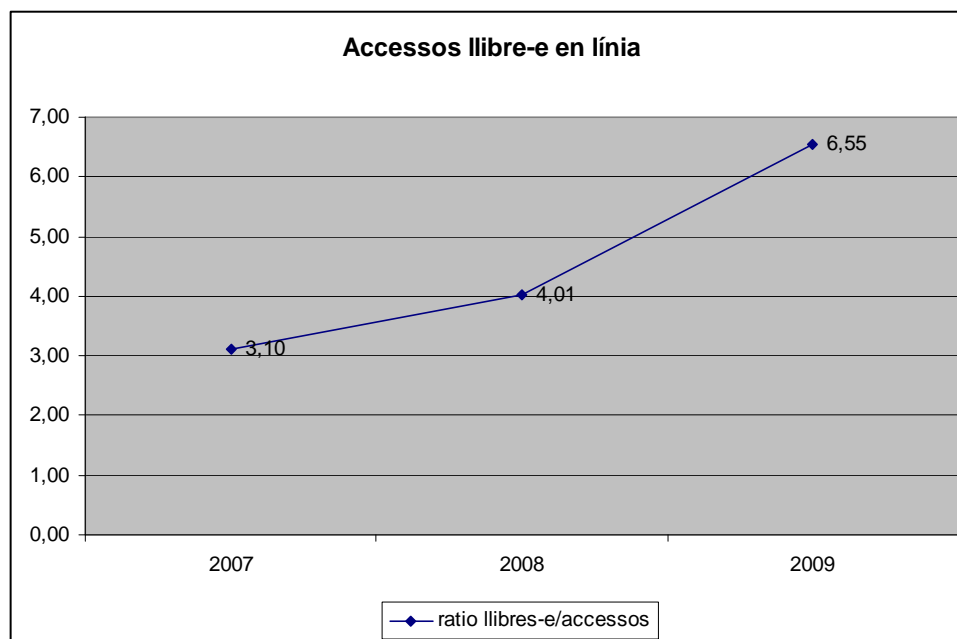
El segle XXI: del 2000 al 2009

Dades d'ús del conjunt de la col·lecció

Anys	nombre d'accessos	Nombre de llibres-e
2007	33.554	10.814
2008	43.435	10.826
2009	71.193	10.867

El segle XXI: del 2000 al 2009

Ràtio nombre de llibres accessibles i nombre d'accessos

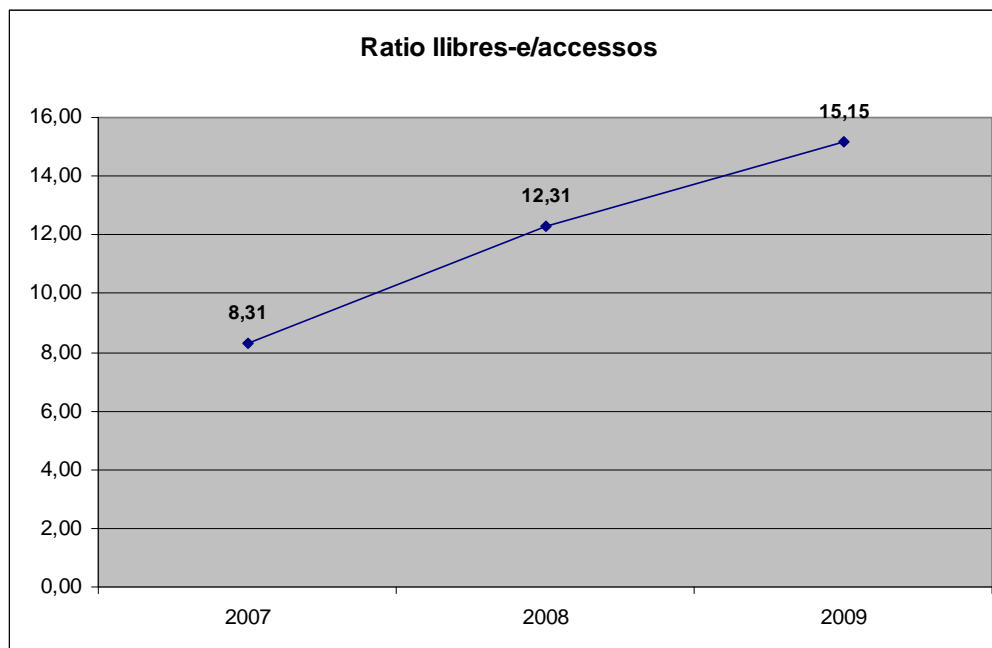
El segle XXI: del 2000 al 2009

Dades d'ús dels llibres-e al servidor web

Any	nombre d'accessos	nombre de llibres	ratio llibres-e /accessos
2007	2.676	322	8,311
2008	4.112	334	12,311
2009	5.681	375	15,149

El segle XXI: del 2000 al 2009

Ràtio nombre de llibres-e al web i nombre d'accessos

El segle XXI: del 2000 al 2009

En resum

- No disposem de les dades adequades per valorar correctament la rendibilitat de la col·lecció, ni en termes econòmics ni de servei.
- La tendència general es pot dir que és d'increment de l'ús pel que fa als llibres-e accessibles en línia.
- Els llibres electrònics en CDROM, manifesten un nivell d'ús clarament a la baixa

El segle XXI: 2010

Elements rellevants:

- Necessitats dels usuaris en el procés d'aprenentatge
- El paper de les biblioteques universitàries: Centres de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació
- Les plataformes dels editors i/o distribuïdors

El segle XXI: 2010

Necessitats dels usuaris en el procés d'aprenentatge

- Canvi paradigma docent: l'alumne es situa en el centre del procés d'aprenentatge
- Formació en habilitats informacionals
- Alt nivell d'interacció amb les TIC
- Accés a recursos i serveis les 24 hores del dia

El segle XXI: 2010

Potencial del llibre-e en aquest entorn

- exigeix una certa expertesa en l'ús de la tecnologia
- permet la lectura i utilització immediata de parts (24 hores al dia)
- Informació fiable
- Facilitat d'exportació de cites i parts per a treballs
- Adaptables a diferents dispositius de lectura
- Enllaçables des d'entorns d'aprenentatge

El segle XXI: 2010

El paper de les biblioteques universitàries: CRAIs

- 👉 2004-2009: inici del CRAI de la UB
- 👉 2010-13: consolidació del CRAI de la UB
- 👉 Nou Pla Estratègic 2010-2013: ORACLE

El segle XXI: 2010

ORACLE 2010-13

Model de CRAI:

- **concentració de serveis**, amb el “Punt Únic d’Atenció a l’Usuari”, potenciant el suport a la recerca i la transferència de coneixement, **un millor aprofitament dels recursos així com l’evolució en prestacions tecnològiques**

El CRAI passa de centrar-se en l’objecte, la informació, a centrar-se en el subjecte, l’usuari, la qual cosa comporta la concentració de serveis.

El segle XXI: 2010

ORACLE 2010-13

Proposta de valor, orientada a:

- ☛ Proximitat a l'usuari
- ☛ Serveis personalitzats
- ☛ Potenciar l'autosuficiència
- ☛ Servei presencial i virtual

El segle XXI: 2010

ORACLE 2010-13

Conèixer millor les necessitats i expectatives dels nostres usuaris per tal de poder-los donar accés als recursos i serveis més adients

Com?

- Millorar la gestió i ús dels recursos d'informació
- Potenciar l'autosuficiència de l'usuari
- Millorar la qualitat dels serveis sistematitzant la mesura dels nivells de qualitat i de la satisfacció dels usuaris
- Millorar els mecanismes de captació de necessitats dels usuaris

El segle XXI: 2010

I pel que fa als llibres-e

- Oferta important -14.000 títols- però, és la col·lecció que realment necessiten?
- Col·leccions que inclouen un nombre de llibres tancat però amb títols variables: podem gestionar aquesta situació correctament de cara a l'usuari?
- Tecnologia per facilitar l'accés però amb certes mancances: en definitiva, no tenim un únic lloc on, actualment, l'usuari tingui la seguretat de trobar tota l'oferta.

El segle XXI: 2010

I pel que fa als llibres-e

- L'augment exponencial d'aquestes col·leccions genera una feina interna importantíssima, si volem donar-hi algun valor afegit: podem assumir-la?
- Dades d'ús disponibles: podem saber si la inversió econòmica que estem fent en aquest recurs és rentable, tant en termes econòmics com de servei?
- Pot l'usuari utilitzar els llibres-e com desitjaria? descarregar-se les parts que li interessin al maquinari que usa habitualment? Utilitzar la informació amb tranquil·litat en els seus treballs?

El segle XXI: 2010

Les plataformes dels editors i/o distribuïdors

- Oferta de llibres en format electrònic amplia i variada i cobreix, segurament, totes les àrees de coneixement en que es treballa a les universitats.
- Problemes per a les biblioteques a l'hora de gestionar-la
- Resultat d'insatisfacció en l'usuari final

El segle XXI: 2010

Les plataformes dels editors i/o distribuïdors

Alguns dels problemes:

- Manca d'unanimitat en les prestacions associades al llibre electrònic
- L'oferta de paquets permet ajustar el preu del conjunt però, és rentable per a les biblioteques i els usuaris?
- Les dades estadístiques que faciliten els editors no ens ajuden a poder valorar el conjunt de subscripcions
- La por a la pirateria posa fre a facilitar serveis fonamentals: descàrregues a lectors de llibres electrònics, PDA, etc.
- Les garanties d'accés perpetu no estan absolutament acceptades
- Cap de les subscripcions a llibres electrònics que tenim actualment contempla la possibilitat del préstec

El segle XXI: futur?

- Per als editors, les biblioteques universitàries o CRAIs som els seus clients potencials
- Per a les biblioteques universitàries o CRAIs, els usuaris són els nostres clients potencials

El segle XXI: futur?

Per tant cal que:

- ☛ Les BU/CRAIs coneguin el millor possible les necessitats dels seus usuaris i es plantegin i estructurin la millor manera de satisfer-les
- ☛ Els editors coneguin les necessitats de les BU/CRAIs que, derivaran del plantejament i estructura de que es dotin per satisfer als seus usuaris

El segle XXI: futur?

Què hauríem de fer des de les BU/CRAIs:

- Detectar correctament les necessitats dels nostres usuaris
- Analitzar els cercadors interns per saber què busquen els usuaris i com ho busquen i utilitzar la tecnologia al nostre abast per detectar hàbits
- Dotar-nos de la tecnologia més adient per satisfer-les
- Aportar els nostres valors professionals als recursos que oferim
- Ser capaços de transmetre les nostres necessitats als editors
- Canvis en procediments interns de treball

El segle XXI: futur?

Què haurien de fer els editors:

- Uniformitzar els formats de les publicacions (màxim 2 formats)
- Oferir la possibilitat de pagar per ús, amb llicències anuals
- Oferir la possibilitat de compra perpetua
- Oferir el mateix model de negoci, en l'entorn universitari, que el de revistes electròniques
- Garantir que la unitat mínima de treball, per tant, d'impressió i/o descàrrega sigui el capítol i oferir preu per aquesta unitat
- Garantir la privacitat de la lectura dels nostres usuaris
- Facilitar el préstec de llibres electrònics complets controlats amb tecnologia DRM

El segle XXI: futur?

Què hauríem de fer conjuntament:

Ser capaços d'harmonitzar la satisfacció de les necessitats dels usuaris amb la satisfacció de negoci

Moltes gràcies!

Cristina Güell Guillen